

Pediatric Hemşirelerinin Empati Becerileri ile Pediatric Ağrı Bilgi ve Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Examining the Relationship Between Pediatric Nurses' Empathy Skills and Pediatric Pain Knowledge and Attitudes

Sezgin DÜZCE¹, Duygu SÖNMEZ DÜZKAYA², Atiye KARAKUL³

ÖZ

Pediatric kliniklerinde yatan hastaların ağrısının değerlendirilmesi ve yönetilmesi önemli hemşirelik girişimlerindedir. Bu çalışmada amaç, pediatri hemşirelerinin empati becerileri ile pediatric ağrı bilgi ve tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılan bu çalışmanın örneklemini 94 pediatri hemşiresi oluşturmaktadır. Araştırma verileri Haziran-Ekim 2023 tarihinde toplanmıştır. Verilerin toplanmasında "Tanıtıcı Bilgi Formu", "Empatik Beceri Ölçeği" ve "Pediatric Ağrı Bilgi ve Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmada yer alan pediatri hemşirelerinin yaş ortalaması 30.58±4.48'dir. Pediatric hemşirelerinin Empatik Beceri Ölçeği toplam puan ortalaması 151.41±24.82; Pediatric Ağrı Bilgi ve Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması 63.78±10.17'dir. Pediatric hemşirelerinin cinsiyet, pediatri hemşiresi olarak çalışma yılı, empati beceri geliştirme programına katılma durumu ve mesleği isteyerek seçme durumu ile Empatik Beceri Ölçeği toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Pediatric hemşirelerinin hemşire olarak çalışma yılı ve pediatri hemşiresi olarak çalışmaktan duyulan memnuniyet durumu ile Pediatric Ağrı Bilgi ve Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Ölçekler arasında ilişki belirlenmemiştir. Yapılan bu çalışmanın sonucunda, pediatri hemşirelerinin empati becerilerinin ve pediatric ağrı bilgi ve tutumlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Atravmatik bakım ilkeleri doğrultusunda, pediatri hemşirelerinin hem empati becerilerinin geliştirilmesi hem de ağrı bilgi ve tutumlarının iyi olması için planlı hizmet içi eğitimlerin verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Empati, Ağrı, Bilgi, Tutum, Pediatric hemşiresi

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate the pain of patients hospitalized in pediatric clinics. This study examines the relationship between pediatric nurses' empathy skills and pediatric pain knowledge and attitudes. The sample of this descriptive and cross-sectional study consisted of 94 pediatric nurses. The research data were collected between June-October 2023. "Descriptive Information Form", "Empathic Skills Scale" and "Pediatric Pain Knowledge and Attitude Scale" were used to collect the data. The average age of the pediatric nurses in the study was 30.58±4.48. Pediatric nurses' total mean score on the Empathic Skills Scale was 151.41±24.82; The mean total score of the Pediatric Pain Knowledge and Attitude Scale is 63.78±10.17. A statistically significant relationship was found between pediatric nurses' gender, years of working as a pediatric nurse, participation in an empathy skill development program, and willingly choosing the profession and the total score average of the Empathic Skills Scale. Pediatric nurses' years of working as a nurse and satisfaction with working as a pediatric nurse were found to be statistically significant. It was determined that there was a statistically significant relationship between the Pediatric Pain Knowledge and Attitude Scale total score average. No relationship has been determined between the scales. As a result of this study, it was determined that pediatric nurses' empathy skills and pediatric pain knowledge and attitudes were at a moderate level. In line with the principles of atraumatic care, it is recommended that pediatric nurses be given planned in-service training to improve their empathy skills and have good pain knowledge and attitudes.

Keywords: Empathy, Pain, Knowledge, Attitude, Pediatric nurse

Bu çalışmada etik kurul izin belgesi alınmıştır.

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Sezgin Düzce, Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, dzcsezgin@gmail.com, ORCID No: 0009-0004-2989-8771

² Prof. Dr., Duygu SÖNMEZ DÜZKAYA, Tarsus Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, duygusduzkaya@tarsus.edu.tr, ORCID No: 0000-0002-1815-8821

³ Doç. Dr., Atiye KARAKUL, Tarsus Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, atiyekarakul@tarsus.edu.tr, ORCID No: 0000-0001-6580-9976

İletişim/Corresponding Author:

Atiye KARAKUL

Geliş Tarihi/Received: 20.03.2024

E-posta/E-mail:

atiyekarakul@gmail.com

Kabul Tarihi/Accepted: 05.04.2024

Yayın Tarihi/Published: 30.04.2024

GİRİŞ

Pediatric hemşiresi; çocuğun doğumundan ergenliğinin sonuna kadar hastanede, evde ve toplumun her alanında büyüme ve gelişme, hastalıktan koruma, kronik ve akut hastalıklarda bakım verme, çocuğun sağlığını etkileyebilecek problemlerin erken dönemde tespit edilmesinde ve çözülmesinde çocuk, aile ve diğer kurumlar ile iş birliğiyle çalışan optimal sağlık bakımını vermekle sorumlu, alanında uzmanlık eğitimi almış hemşiredir (1). Geniş bir yaş grubuna hizmet veren pediatri hemşirelerinin hastaların bakım gereksinimlerinin belirlenmesi ve gidermesinde sorumlulukları bulunmaktadır. Özellikle çocuk hastaların yaşamsal fonksiyonlarını etkileyen ve beşinci yaşamsal bulgu olarak değerlendirilen ağrının değerlendirilmesi yönetimi için önemlidir (2). Uluslararası Ağrı Araştırma Merkezi ağrıyı “*gerçek ya da olası doku hasarı ya da hasar olarak tanımlanabilen durumlarda görülen, duyuşsal ve duyuşsal, hoş olmayan bir deneyim*” şeklinde tanımlamaktadır (3). Ağrıyı değerlendirmek ağrı yönetiminin birinci basamağıdır (4). Ağrının çocuklarda doğru biçimde değerlendirilmesi, ağrı yönetiminde kolaylık sağlar (5). Bununla birlikte, ağrı yönetiminin yetersizliğinde en önemli faktörler arasında ağrının değerlendirilmesine ilişkin bilgi eksikliği yer alır (3,4). Çocuklarda ağrının değerlendirilmesi yaş gruplarının farklı özellikte olması, çocukların ağrıyı tanımlayamamaları gibi nedenlerle zordur (5). Ağrının tanımında da belirtildiği gibi ağrının kavranması, tanımlanması ve ağrı durumunda verilen reaksiyon kişiden kişiye değişmekle birlikte bireyin yaşı, fiziksel, psikolojik, sosyal ve içinde bulunduğu çevresel faktörlerde ağrıyı etkilemektedir (6,7). Bunun yanında çocuklar ağrı değerlendirme ve yönetimi açısından özel bir gruptur. Çocuklukta her bir dönemde farklı gelişimsel özellikler gösterilmesi ve bilişsel-fiziksel-psikososyal gelişim sürecinin devam etmesi çocukluk döneminde ağrı değerlendirmede tek bir aracın değil, yaş dönemlerine uygun araçların kullanımına yol açmaktadır. Çocuklarda ağrı bildirimini altın standart olarak kabul edilse de dil gelişiminin tamamlanmamış olması ve çocuğun ağrıyı anlayıp değerlendirebilecek yeterli bilişsel düzeyde olmaması pediatrik ağrının değerlendirilmesinde karşılaşılan en önemli sorunlardandır (8,9,10). Çocuklarda dil gelişiminin tam olarak tamamlanmaması nedeniyle sözel olarak ağrılarını ifade edememeleri pediatrik ağrının değerlendirilmesinde karşılaşılan en önemli sorunlardan biridir (8). Çocuğun ağrı bildirimini altın standart olarak kabul edilse de okul öncesi çocuklara ağrısı sorulduğunda onu anlayıp, değerlendirebilecek bilişsel seviyesi yeterli düzeyde değildir (9,10). Bu nedenle, pediatri hemşirelerinin ağrıyı doğru değerlendirmesi oldukça önem taşımaktadır.

Empati; karşıdaki kişinin duygularını, düşüncelerini, neler hissettiğini, o anda neye ihtiyaç duyduğunu anlamak, kişiyi yargılamadan bu düşünceleri aktarmak şeklinde tanımlanır. Üstün Dökmen’in empati tanımı ise; “*kişinin kendini başka birinin yerine koyarak onun düşüncelerini ve duygularını anlamak*” şeklindedir (11,12). Empatinin duygusal yönünü oluşturan empatik eğilim ise, kişinin empati yapma potansiyeli ve yardım etme isteği olarak belirtilmektedir (12-14). Hemşirelik yardım etmeyi temeline alan bakım verici bir meslektir ve yardım edici rolü üzerine temellenen hemşirelik bakımının en temel unsuru empatidir. Hemşire ile hasta ilişkisinde iletişimin kurulabilmesi bir iletişim yordamı olan empatik beceri gelişimine bağlıdır (15). Pediatric hemşireliği, tedavi edici yaklaşımdan çocuğun biyolojik, bilişsel, duygusal ve sosyal gereksinimi ile bir bütün olarak ele alınan holistik yaklaşıma doğru evrilen bir uzmanlık alanı haline gelmiştir (16). Pediatric hemşireliğinde holistik yaklaşımın optimal düzeyde uygulanabilmesinde empatinin önemi büyüktür.

Hemşirelerin empatik becerilerinin güçlü olması hastalara bakım vermede ve iletişim kurmada çok faydalı ve önemlidir. Bu kapsamda pediatri hemşirelerinin empati becerileri ile çocuk hastaların ağrısının değerlendirilmesi arasında ilişkinin varlığının incelendiği bir çalışma bulunmamaktadır.

Bu araştırmada, pediatri hemşirelerinin empati becerileri ile pediatrik ağrı bilgi ve tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Tipi, Yeri ve Zamanı

Kesitsel ve tanımlayıcı olarak yapılan bu araştırmanın verileri Haziran-Ekim 2023 tarihleri arasında Mersin Üniversitesi Hastanesi pediatri kliniklerinde toplanmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Mersin Üniversitesi Hastanesi pediatri kliniklerinde çalışan 135 hemşire oluşturmuştur. Araştırmanın örneklem hesabı evreni bilinen örneklem hesaplama yöntemiyle hesaplanmış olup, örneklem sayısı 91 pediatri hemşiresi olarak belirlenmiştir. Örnekleme kayıp olabileceği dikkate alınarak 100 pediatri hemşiresine anket form uygulanmıştır. Anket formların 6 tanesi eksik doldurulduğu için çalışmadan çıkartılmış olup, toplam 94 pediatri hemşiresi ile çalışma yürütülmüştür.

Araştırmanın dahil edilme kriterleri:

- Araştırmada yer almayı kabul etme
- Pediatri kliniğinde en az 1 ay süreyle çalışma
- Türkçe konuşma

Çalışmanın dışlama kriterleri:

- Ağır psikiyatrik rahatsızlığının olması
- Ücretsiz izinde olma
- Askerlik izninde olma
- Veri toplama aralığında raporlu olma
- Doğum öncesi/sonrası olma

Veri Toplama Formları

Verilerin toplanmasında; Tanıtıcı Bilgi Formu, Empatik Beceri Ölçeği ve Pediatrik Ağrı Bilgi ve Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu

Sosyodemografik soruları içeren form araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Form; pediatri hemşirelerin cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, eğitim durumu, meslekteki yılı gibi soruları içermektedir.

Empatik Beceri Ölçeği

Dökmen'in geliştirmiş olduğu "Empatik Beceri Ölçeği" empatik becerileri ölçmeye yaramaktadır. Ölçek, "A" ve "B" olmak üzere iki soru grubundan oluşmaktadır. Toplam 72 empatik tepki araştırmada yer alan kişilere sunulmaktadır. Ölçekten en az 62, en fazla 219 puan alınmaktadır. Çalışmamızdaki verilere göre Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,778'dir.

Pediatrik Ağrı Bilgi ve Tutum Ölçeği

Salantera ve ark. tarafından geliştirilen ölçek (6), Ülgen ve Tüfekçi (2022) tarafından Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır (17). Ölçek puanlaması orjinal ölçekte olduğu gibi likert şeklindedir. Her bir sorudan en düşük 1, en fazla 5 puan alınmaktadır. Ölçekten alınan puan değerlendirmesi ortalama üzerinden yapılmaktadır. Puanlama ortalama üzerinden olduğu için madde sayısı değişse bile puanlama ve değerlendirme değişmemektedir (17). Çalışmamızdaki verilerde ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,649'dur. Bu ölçeğin kullanılması için yazardan e-posta yolu ile izin alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Çalışmanın verileri pediatri hemşireleriyle uygun bir zaman planlanarak kendi kliniklerinde yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Veriler, pediatri hemşireleri ile kendi kliniklerinde ziyaret ederek uygun zamanda yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden pediatri hemşirelerine araştırmanın amacı anlatılarak veri toplama araçları verilmiş olup yaklaşık 10-15 dk içinde formlar doldurulmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 20.0 istatistik paket programında yapılmıştır. Pediatri hemşirelerinin sosyodemografik verileri sayı ve yüzde şeklinde gösterilmiştir. Verilerin normal dağılım uygunluk analizi Shapiro-Wilk normallik testi ile yapılmıştır. Tanıtıcı değişkenler ile Empatik Beceri Ölçeği ve Pediatrik Ağrı Bilgi ve Tutum Ölçeği arasındaki farklılığı incelemek amacıyla Kruskal Wallis ve Mann-Whitney-U testi, ölçekler arasındaki ilişkiyi incelemek için ise Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p \leq 0.05$ düzeyinde incelenmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için bir üniversitenin Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 2023/33 karar sayısı ile etik izin alınmıştır. Ek olarak çalışmanın yürütülmesi için çalışmanın yürütüldüğü hastaneden E-41993462-622.03-2342849 karar sayısı ile izin alınmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmada yer alan pediatri hemşirelerinin yaş ortalaması 30.58 ± 4.48 'dir (minimum:24; maksimum:42). Pediatri hemşirelerinin tanıtıcı özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir. Pediatri hemşirelerinin %80,9'u lisans mezunu, %48,9'u 6-10 yıl arası hemşire olarak ve %51,1'i de pediatri hemşiresi olarak çalışmaktadır. Pediatri hemşirelerinin %55,3'ü ağrı ile ilgili ve %72,3'ü de empati beceri geliştirme programına katılmıştır. Çalışmaya katılan pediatri hemşirelerinin %67'si mesleğini isteyerek seçtiğini ve %41,5'i de pediatri hemşiresi olarak çalışmaktan memnun olduğunu belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Pediatri Hemşirelerinin Tanıtıcı Özellikleri (n=94)

Değişkenler		Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	61	64.9
	Erkek	33	35.1
Medeni durum	Evli	62	66.0
	Bekar	32	34.0
Çocuğu olma	Evet	53	56.4
	Hayır	41	43.6
Eğitim durumu	Lise	9	9.6
	Ön lisans	2	2.1
	Lisans	76	80.9
	Yüksek lisans ve doktora	7	7.4
Hemşire olarak çalışma	1 ay – 5 yıl	32	34.0
	6-10 yıl	46	48.9
	11-15 yıl	12	12.8
	16-20 yıl	4	4.3
Pediatri hemşiresi olarak çalışma	1 ay – 5 yıl	48	51.1
	6-10 yıl	33	35.1
	11-15 yıl	11	11.7
	16-20 yıl	2	2.1
Ağrı eğitim durumu	Evet	52	55.3
	Hayır	42	44.7
Empati beceri geliştirme programına katılma durumu	Evet	68	72.3
	Hayır	26	27.7
Aile gelir durumu	Gelir giderden az	53	56.4
	Gelir gidere eşit	38	40.4
	Gelir giderden fazla	3	3.2
Bakım verilen hasta sayısı	1-4	44	46.8
	5-10	34	36.2
	11-20	5	5.3
	21 ve üstü	11	11.7
Mesleği isteyerek seçme	Evet	63	67.0
	Hayır	31	33.0
Pediatri hemşiresi olarak çalışmaktan duyulan memnuniyet	Hiç memnun değilim	12	12.8
	Memnun değilim	12	12.8
	Kararsızım	16	17.0
	Memnunum	39	41.5
	Çok memnunum	15	16.0
Toplam		94	100

n: Sayı %: Yüzde

Pediatri hemşirelerin sosyodemografik özellikleri ile Empatik Beceri Ölçeği ve Pediatrik Ağrı Bilgi ve Tutum Ölçeğinden alınan puanlar arasındaki ilişkinin karşılaştırılması Tablo 2’de gösterilmiştir.

Pediatri hemşirelerinin cinsiyet, pediatri hemşiresi olarak çalışma yılı, empati beceri geliştirme programına katılma durumu ve mesleği isteyerek seçme durumu ile Empatik Beceri Ölçeği toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (Tablo 2).

Pediatri hemşirelerinin hemşire olarak çalışma yılı ve pediatri hemşiresi olarak çalışmaktan duyulan memnuniyet durumu ile Pediatrik Ağrı Bilgi ve Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelerin Sosyodemografik Özellikleri ile Empatik Beceri Ölçeği ve Pediatrik Ağrı Bilgi ve Tutum Ölçeğinden alınan puanlar arasındaki ilişkinin karşılaştırılması

Empatik Beceri Ölçeği toplam	Pediatrik Ağrı Bilgi ve
------------------------------	-------------------------

	puan İstatistiksel değer	Tutum Ölçeği toplam puan İstatistiksel değer
Cinsiyet		
Kadın	MWU:-2.105	MWU:-1.208
Erkek	p:0.035*	p:0.227*
Medeni durum		
Evli	MWU:-1.293	MWU:-.543
Bekar	p:0.196*	p:0.587*
Çocuğu olma		
Evet	MWU:-.057	MWU:-.336
Hayır	p:0.954*	p:0.737*
Eğitim durumu		
Lise		
Ön lisans	KWS:5.796	KWS:6.714
Lisans	p:0.122**	p:0.082**
Yüksek lisans ve doktora		
Hemşire olarak çalışma		
1 ay – 5 yıl	KWS:4.441	KWS:12.062
6-10 yıl	p:0.218**	p:0.007**
11-15 yıl		
16-20 yıl		
Pediyatri hemşiresi olarak çalışma		
1 ay – 5 yıl	KWS:11.457	KWS:1.879
6-10 yıl	p:0.009**	p:0.598**
11-15 yıl		
16-20 yıl		
Ağrı eğitimi alma durumu		
Evet	MWU:-1.789	MWU:-.171
Hayır	p:0.074*	p:0.864*
Empati beceri geliştirme programına katılma durumu		
Evet	MWU:-2.039	MWU:-.824
Hayır	p:0.041*	p:0.410*
Aile gelir durumu		
Gelir giderden az	KWS:.179	KWS:.475
Gelir gidere eşit	p:0.914**	p:0.789**
Gelir giderden fazla		
Bakım verilen hasta sayısı		
1-4	KWS:.862	KWS:4.996
5-10	p:0.914**	p:0.172**
11-20		
21 ve üstü		
Mesleği isteyerek seçme		
Evet	MWU:-1.993	MWU:-.547
Hayır	p:0.046*	p:0.584*
Pediyatri hemşiresi olarak çalışmaktan duyulan memnuniyet		
Hiç memnun değilim	KWS:2.241	KWS:11.706
Memnun değilim	p:0.692**	p:0.020**
Kararsızım		
Memnunum		
Çok memnunum		

*Mann-Whitney U test, **Kruskal-Wallis test SD: Standard Deviation

Pediyatri hemşirelerinin Empatik Beceri Ölçeği toplam puan ortalaması 151,41±24,82 (min.103; maks. 203); Pediyatrik Ağrı Bilgi ve Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması 63,78±10,17 (min.45; maks. 123) dir. Pediyatri hemşirelerinin Empatik Beceri Ölçeği ile Pediyatrik Ağrı Bilgi ve Tutum Ölçeğinden alınan toplam puanlar arasında ilişki olmadığı belirlenmiştir (r:0.034, p:0.745).

Ağrı yönetimi hasta bakımının önemli bir parçası olup, pediatri hemşiresinin primer sorumlulukları arasında yer almaktadır (18). Pediatri hemşiresi bu sorumluluklarını gerçekleştirirken empati becerileri doğrultusunda hastaya yaklaşım sergilerler (2). Empatik yaklaşım ile birlikte hasta bakımının kalitesi ve hasta memnuniyeti artar. Hasta memnuniyetin artması, hastanede kalış süresini azaltmakta ve hastane maliyetinde azalmayı sağlamaktadır. Yapılan bu çalışmada pediatri hemşirelerinin ağrıya ilişkin bilgi ve tutumları ile empatik yetenek düzeyleri arasındaki ilişki ve etkileyen değişkenler incelenmiştir.

Çalışmanın verilerine göre pediatri hemşirelerinin empati becerilerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Yayan ve ark. (2018) pediatri hemşirelerinin empatik becerilerinin ve Polat ve ark. (2013) çocuk yoğun bakımda çalışan pediatri hemşirelerinin empatik eğilimlerinin “orta” düzeyde olduklarını saptamışlardır (19,20). Sütçü ve ark. (2019) 96 pediatri hemşiresi ile yapmış olduğu çalışmada pediatri hemşirelerinin empati becerilerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiş olup, çalışmamız literatür ile benzerlik göstermektedir (21). Ek olarak, pediatri hemşirelerinin empatik becerilerini etkileyen değişkenler olduğu görülmüştür. Yapılan bu çalışmada, cinsiyet, çalışma yılı, empatik beceri eğitimine katılma durumu ve mesleği isteyerek seçme durumu pediatri hemşirelerinin empatik becerilerini etkilemektedir. Yıldız (2019) ve Özdemir’in (2015) yaptığı çalışmalarda çoğunluk kadın hemşireler oluşmakta ve cinsiyet ile empatik beceri arasında ilişki bulunmadığı belirtilmektedir (11,22). Karaca ve arkadaşlarının (2013) yapmış olduğu çalışmada, empatik beceri geliştirme amacıyla yapılan eğitim programıyla hemşirelik öğrencilerinin empatik becerilerinin arttığı belirtilmiştir (23). Literatür taramalarına göre mesleğini isteyerek seçme durumu hemşirelerin empatik becerilerini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır (11,24).

Yapılan bu çalışmada, pediatri hemşirelerinin pediatrik ağrı bilgi ve tutumlarının orta düzeyde olduğu görülmüştür. Khalil ve Mashaqbeh (2019) ile Alotaibi ve ark. (2019) yaptıkları çalışmalarda, pediatri hemşirelerinin ağrı bilgi ve tutumlarının “yetersiz düzeyde” olduğu saptanmıştır (26). Khalil ve Mashaqbeh (2019) çalışmasında, pediatri hemşirelerinin ağrı bilgi ve tutumlarının yetersiz düzeyde olduğu bildirilmiştir (25). Bir başka çalışmada benzer şekilde pediatri hemşirelerinin ağrı yönetimi konusundaki bilgi ve tutumlarının yetersiz olduğu belirtilmiştir (26). Aynı şekilde, bir diğer çalışmada pediatri hemşirelerinin ağrıya ilişkin bilgi ve tutumlarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (27). Bu çalışmaların aksine, çocuklarda ağrı yönetimi ile ilgili hemşirelerin bilgi ve uygulamalarının incelendiği bir çalışmada, hemşirelerin bilgi düzeyinin orta seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır (28). Ek olarak yapılan bu çalışmada, pediatri hemşirelerini ağrı bilgi ve tutumunu çalışma yılı ve pediatri hemşiresi olarak çalışmaktan duyulan memnuniyetinin etkilediği saptanmıştır. Bu araştırma sonuçları pediatri hemşirelerinin ağrı ile ilgili bilgi eksiklerini ve pediatrik ağrı eğitimi gereksinimlerinin olduğunu ortaya koymuştur. Bu alanda yapılmış olan çalışmalarda da bu sorunun dünya genelinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla var olan bilgi açığının belirlenmesi ve eksikliklerin giderilmesine yönelik gerekli eğitimlerin verilmesinin ve belirli periyodlarla eğitimlerin tekrarlanmasının pediatri hemşirelerinin ağrı bilgi ve tutumlarını iyileştirebileceği düşünülmektedir. Ayrıca, ağrıya yönelik bilgi ve tutumların artırılması, klinikte ağrı yönetimine ilişkin liderlik becerilerinin geliştirilmesine de katkı sağlayabilir (18).

Yapmış olduğumuz çalışmada, pediatri hemşirelerinin empatik becerisinin, pediatrik ağrı bilgi ve tutumuna etkisi olmadığı belirlenmiştir. Çalışmamıza benzer şekilde, Dağ ve ark. (2022) yapmış oldukları çalışmalarında, pediatri hemşirelerinin empati düzeyi ile ağrı bilgi ve tutumları arasında bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır (29). Bu çalışmaların aksine, Çoban (2022) çalışmasında empatik beceri ile ağrı bilgi ve tutumları arasında pozitif yönde ve zayıf derecede ilişki olduğunu belirtmiştir (30). Ağrı yönetiminde empatinin rolü üzerine sınırlı sayıda çalışma olmasına rağmen, klinik empati literatüründe, özellikle empatinin nörofizyolojisi ile birlikte ele alındığında, kronik ağrı ve baş ağrısının yönetimi üzerinde empatinin olumlu etkileri olduğu bildirilmektedir. Ayrıca, ağrıya yönelik empati üzerine nörofizyolojik araştırma sonucunda,

başka bir kişideki duygu algısının gözlemcide paralel sinir mekanizmalarını harekete geçirdiği bir duygu algı-eylem modeli öne sürülmüştür (31). Katılımcıların bilişsel ve duygusal empati düzeyleri ile ağrı bilgi ve tutumları arasındaki zayıf ilişki, ağrı yönetimi konusundaki deneyimlerinin sınırlı olmasından ve pediatri hemşirelerini hastaların fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasının önemini kavrayamamalarından kaynaklanabilir. Daha yüksek düzeyde empatiye sahip pediatri hemşirelerinin hastaların ağrı deneyimlerini anlama olasılıkları daha yüksek olabilir ve bu da onların ağrıyı değerlendirmelerine ve yönetmelerine yardımcı olabilir. Bu nedenle pediatri hemşirelerinin hem bilişsel hem de duygusal empati becerilerini geliştirmeye yönelik stratejiler geliştirilmelidir. Ek olarak pediatri hemşirelerinin empati becerilerini, ağrı bilgilerini ve tutumlarını geliştirmek için klinik deneyimlere ihtiyaç vardır.

Sınırlılıklar

Araştırmanın Mersin iline bağlı bir hastanenin pediatri kliniklerinde çalışan hemşireler ile yürütülmüş olması araştırmanın sınırlılıklarındandır. Bu nedenle bu çalışmadan elde edilen bulgular tüm evrene genellenemez.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma ile pediatri hemşirelerinin empati becerileri ile pediatik ağrı bilgi ve tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen verilere göre pediatri hemşirelerinin Empatik Beceri Ölçeği ile Pediatik Ağrı Bilgi ve Tutum Ölçeğinden alınan puan ortalamaları arasında ilişki olmadığı görülmüştür. Ancak çalışmanın sınırlılıkları göz önüne alındığında elde edilen verilerin tüm evrene genellenmesi söz konusu değildir. Bu doğrultuda bu konu hakkında literatüre katkı sağlaması amacıyla daha büyük örneklem ile çalışma yapılması önerilir. Aynı zamanda kliniklerde empati beceri geliştirme ve ağrı değerlendirme eğitimlerinin hizmet içi eğitim programına eklenmesi önerilir. Ayrıca verilen hizmet içi eğitimlerinin belirli periyodlarla tekrar edilmesi ve takip edilmesi gerekmektedir. Pediatri hemşirelerinin empati düzeylerinin ve ağrı bilgi ve tutumlarının artırılması için çalışma koşullarının iyileştirilmesi, uygun sayıda hastanın bakımın sağlanması ve pediatri hemşirelerinin kendilerini geliştirmeleri için yöneticiler tarafından desteklenmesi önerilmektedir.

Finansal destek ve çıkar çatışması

Finansal kaynak: Bu makale ile ilgili herhangi bir finansal kaynaktan yararlanılmamıştır.

Çıkar çatışması: Bu makale ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

1. Conk, Z., Başbakkal, Z., Bal-Yılmaz, H., Bolışık, B. (Ed.) *Pediatric Hemşireliği*, Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi; 2021.
2. Özveren H, Faydalı S, Gülnar E, Dokuz HF. Hemşirelerin ağrı değerlendirmesine ilişkin tutum ve uygulamaları. *Çağdaş Tıp Dergisi* 2018;8(1): 60-66.
3. Loeser JD, Treede RD. The Kyoto protocol of IASP basic pain terminology. *Pain* 2008; 137(3):473-7
4. Kudubeş AA, Bektaş I, Bektas M. Nursing role in children pain management. *Journal of Education and Research in Nursing* 2021;18(1): 107-114.
5. Törüner, E., Büyükgönenç, L. *Çocuk Sağlığı Temel Hemşirelik Yaklaşımları*. Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri; 2023
6. Salanterä S. Finnish nurses' attitudes to pain in children, *Journal of Advanced Nursing* 1999; 29(3): 727-736.
7. Bakır E. Çocuklarda ağrı değerlendirme ve ölçekleri: Kültür ve yaşın ağrı değerlendirmesine etkileri. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences* 2017;9(4):299-314.
8. Vecchione TM, Agarwal R, Monitto CL. Error traps in acute pain management in children. *Pediatric Anesthesia* 2022; 32(9): 982-992.
9. Emir S, Cin Ş. Çocuklarda ağrı: Değerlendirme ve yaklaşım. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 2004; 3:153-160.
10. Göl İ, Onarıcı M. Hemşirelerin çocuklarda ağrı ve ağrı kontrolüne ilişkin bilgi ve uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi* 2015; 2(3): 20-29.
11. Yıldız, İsmail. (2019), *Hemşirelerin Empati Becerilerinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Biruni Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
12. Dökmen, Ü. (1988), *Empatinin yeni bir modele dayanarak ölçülmesi ve psikodrama ile geliştirilmesi*. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21(1), 155-190.
13. Eisenberg N, Fabes RA, Spinrad TL. Prosocial development. In: Damon W, Lerner RM. editor. *Handbook of Child Psychology*. 6th ed. Newyork: John Wiley&Sons; 2006. p. 646–719.
14. Arpacı P, Özmen D. Hemşirelik öğrencilerinin özgeçmiş ve empatik eğilim düzeyleri ve aralarındaki ilişki. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 2014; 11(3): 51-57.
15. Ağaçdiken S, Aydoğan A. (2017). Hemşirelerde empatik beceri ve etik duyarlılık ilişkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2017;6(2): 122-129.
16. Çavuşoğlu, H. *Çocuk Sağlığı Hemşireliği*. Ankara: Sistem Ofset Basımevi;2013.
17. Ülgen H, Tüfekci FG. *Pediyatrik ağrı bilgi ve tutum ölçeği'nin Türkçe uyarlaması; metodolojik bir çalışma*. *YÖBÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi* 2022; 3(3): 258-267.
18. Dag GS, Karazeybek E, Cebeci F. Examination of the Relationship between Nurses' Knowledge and Attitudes Regarding Pain and Empathic Ability. *International Journal of Caring Sciences* 2023; 16(2): 787.
19. Yayan EH, Suna Dağ Y, Düken ME. Çocuk hemşiresi ve öğrencilerinin empatik eğilimlerinin aile merkezli yaklaşıma etkisinin incelenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi* 2018; 5(2): 179-187.
20. Polat S, Küçük Alemdar D, Gürol A. Paediatric nurses' experience with death: the effect of empathic tendency on their anxiety levels. *International Journal of Nursing Practice* 2013;19(1):8-13.
21. Sütücü, N. (2009). *Bir Klinikte Çalışan Hemşirelerin Empati Becerileri ve Etkileyen Faktörler*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
22. Güven Özdemir, Nur. (2015). *Hemşirelerin empatik eğilim ve empatik becerileri ile bireyselleştirilmiş bakım algıları arasındaki ilişki*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, (Danışman: Doç. Dr. Merdiye Şendir).
23. Karaca A, Açıköz F, Akkuş D. Eğitim ile empatik beceri ve empatik eğilim geliştirilebilir mi?: bir sağlık yüksekokulu örneği. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2013; (3): 118-122.
24. Öztürk, Selçuk. (2018). *Acil Serviste Çalışan Hemşirelerin Mesleki Benlik Saygıları ve Empatik Beceri Düzeyleri*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
25. Khalil H, Mashaqbeh M. Areas of knowledge deficit and misconceptions regarding pain among jordanian nurses. *Pain Management Nursing* 2019; 20(6): 649-655.
26. Alotaibi K, Higgins I, Chan S. Nurses' knowledge and attitude toward pediatric pain management: a cross-sectional study. *Pain Management Nursing* 2019;20(2): 118-125.
27. Alotaibi K, Higgins I, Day J, Chan S. Paediatric pain management: Knowledge, attitudes, barriers and facilitators among nurses – integrative review. *Int Nurs Rev.*, 2018, 65: 524-533.
28. Notejane M, Bernadá M, Ruiz V, Klisich V. Knowledge of nursing staff at a pediatric referral hospital regarding the assessment and management of pain in children. *Bol Med Hosp Infant Mex*. 2019; 76: 27-34.
29. Sucu Dağ G, Caglayan Payas S, Dürüst Sakallı G, Yıldız K. Evaluating the relationship between empathy, pain knowledge and attitudes among nursing students. *Nurse Education Today* 2022; 111.

30. Çoban G. (2022). Hemşirelik Öğrencilerinin Duygusal Zekave Empatik Beceri Düzeyleri ile Ağrı Bilgisi ve Tutumları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

31. Tait RC. Empathy: Necessary for effective pain management?. Current Pain and Headache Reports 2008; 12: 108-112.